

NAAPURISTA SANOTTUA

Suomen itäinen naapuri on Venäjä - se on aina ollut ja tulee aina olemaan sama jättiläinen, vaikkakin välillä toisella nimellä. Naapurin, erityisesti ison naapurin, olemuksesta, ajatuksista, tavasta toimia ja - ennen kaikkea - tulevaisuuden visioista on syytä olla tietoinen. Maailmalla Suomella ja suomalaisilla on maine Venäjän tuntijoina, mutta moniko meistä todella tietää paljoakaan tuosta jättiläisvaltiosta?

Mahdollisten tiedollisten aukkojen täyttämiseen on lyhyen ajan sisällä ilmestynyt kolme hyvinkin erilaista, mainiota kirjaa. Teokset täydentävät toisiaan ja muodostavat yhdessä paketin jossa on "lähes kaikki mitä olet ikinä halunnut tietää Venäjästä, mutta et ole uskaltanut tai osannut kysyä".

Sanotaan, että ilman historiaa ei ole tulevaisuuttakaan. Professori Heikki Kirkisen toimittaman Venäjän historian uudistettu laitos (Otava, Helsinki 2002) on eturivin tutkijoittemme massiivinen tietopaketti naapuristamme esihistorian ajoilta aina vuoteen 2000. Liki kuusisataa sivua tiivistä tekstiä, jossa käydään läpi ei pelkästään poliittista historiaa vaan myös talouteen ja kulttuuriin liittyviä asioita. Massivisuudestaan huolimatta teos on hyvinkin luettava ja toimii osittain myös hakuteoksena. Tätä ominaisuutta olisi tosin voinut hyödyntää paremmin nykyistä laajemman hakemiston avulla.

Vuoden 2002 Tieto-Finlandia-palkinnon saanut teos on nimeltään Maantieteelle Venäjä ei voi mitään (Ajatus-Kirjat, Helsinki 2002). Kirjan nimi saattaa tuntua itsestäänselvyydeltä, eihän mikään maa mahda mitään maantieteelleen, ellei se yritä siirtää rajojaan sotien avulla. Tästä ei kuitenkaan ole kysymys tämän kirjan kohdalla. Kirjan tekijät Antti Helanterä ja Veli-Pekka Tynkkynen ovat maantieteilijöitä, jotka ovat myös matkustaneet laajasti Venäjällä. Kirjassa käydään läpi yhtä hyvin Venäjän luonnonrikkauksien esiintymät kun luonnon tilaa (tai katastrofia). Tämäkin teos käy mainiosti hakuteokseksi ja tulee ehkä näin hyvin hyödynnetyksi, sillä sen lukeminen kannesta kanteen vaatii todellista harrastusta.

Jos edellinen kirja ei käsitellyt kysymystä mahdollisesta rajojen siirtämisestä, niin eversti Erkki Nordbergin uusi teos Arvio ja ennuste Venäjän sotilaspolitiikasta Suomen suunnalla (Art House, Helsinki 2003) käsittelee sitten mm. juuri tätä kysymystä. Yli kuuden vuoden uurastuksena Nordberg on tuottanut järkälemäisen 650-sivuisen selvityksen Venäjän geopoliittisesta ja geostrategisesta ajattelusta ja toiminnasta noin tuhannen vuoden ajalta. Eikä aika lopu vuoteen 2003, perspektiivi ulottuu tästä vielä parin kymmenen vuoden päähän.

Kertoessaan uudesta kirjastaan Helsingin Suomalaisella Klubilla, Nordberg korosti sitä, että vaikka suomalaisille on vakuutettu, että kysymys Venäjän taholta on ainoastaan Pietarin/Leningradin turvallisuudesta, niin todellisuudessa kyse on paljosta muustakin. Venäjän pyrkimys on aina ollut Suomenlahden molempien rantojen haltuunotto, luonnollisina rajalinjoina Kymijoki ja Narvajoki.

Nordbergin kirja ei ole helppoa luettavaa, niin täynnä tietoa ja ajatuksia herättäviä johtopäätöksiä se on. Sen sisältö perustuu yksinomaan julkisiin lähteisiin, lähinnä sanoma- ja aikakauslehdissä julkaistuihin tietoihin. Nordberg kiittääkin suomalaisia toimittajia erittäin ammattitaitoisiksi ja asioista hyvin perillä oleviksi. Kirjan tietomäärästä saa kuvan sitäkin kautta, että lähdeluettelon laajuus on noin sata konekirjoitusliuskaa.

Kirjan lukeminen kannattaa kuitenkin kaikille aiheesta kiinostuneille - ja niitähän ovat ainakin kaikki tämän lehden lukijat. Nyky-Venäjän aseellisuus toimii varsin tehokkaasti ja sen viennistä saadut tulot käytetään varsin pitkälle oman sotavarustuksen tason nostamiseen. Venäjä ei suinkaan ole menettänyt mahtiaan, se korkeintaan vetää henkeä nostaakseen taas päätään. Tärkeä ongelma tällä hetkellä on Tsetsenian sodan aiheuttama moraalinen rappeutuminen Venäjän asevoimien puitteissa. Mitkä tämän vaikutukset ovat pitkän päälle, jää nähtäväksi.

Nordberg muistuttaa eräästä vanhasta viisaudesta, eli siitä, että ellet voi voittaa vastustajaasi, liittoudu hänen kanssaan. Terrorismin vastainen sota on vienyt Venäjän Yhdysvaltojen liittolaiseksi, aivan kuten Neuvostoliitto liittoutui Saksan kanssa ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja länsiliittoutuneiden kanssa toisessa maailmansodassa. Nordberg muistuttaa lisäksi kirjansa viimeisellä sivulla eräästä Leninin toteamuksesta: Ei pidä koskaan kuunnella mitä suu puhuu, vaan katsoa mitä kädet tekevät. Joka haluaa tietää, mitä Venäjän kädet tekevät, lukekoon Erkki Nordbergin Arvio ja ennuste-kirjaa.

Markus Anaja